

# MEDICINSKE SESTRE SU NAŠA BUDUĆNOST

## NURSES ARE OUR FUTURE

**Dijana Otašević**

Kliničko-bolnički centar Zvezdara, Beograd



Ovogodišnja tema Međunarodnog veća medicinskih sestara (*International Council of Nurses - ICN*), povodom 12. maja, Međunarodnog dana sestara bila je „Naše medicinske sestre. Naša budućnost”. Kampanja, koju na ovu temu sprovodi Međunarodno veće medicinskih sestara, ima za cilj isticanje značaja medicinskih sestara u obezbeđivanju globalnog zdravlja u budućnosti, sa fokusom na potrebu zaštite, podrške i ulaganja u profesiju medicinskih sestara u cilju jačanja zdravstvenih sistema širom sveta [1].

S obzirom da su medicinske sestre i babice najbrojnija profesija u zdravstvu, i da pružaju brojne zdravstvene usluge ljudima u svim oblastima rada zdravstvene službe, zaslužuju bolji tretman, položaj i status u društvu, uz bolju zaštitu, poštovanje i cenjenost. Jačanje sestrinstva i babištva fokusira se na unapređenje stručnosti, kapaciteta i pozicije medicinskih sestara i babica u pružanju visokokvalitetne zdravstvene nege. To uključuje poboljšanje obrazovanja, edukacije i zapošljavanja, kao i podršku za kontinuirano profesionalno usavršavanje [2].

Uzimajući u obzir ubrzani razvoj tehnologije i medicinskih dostignuća, pozicija medicinskih sestara će biti još značajnija u budućnosti. One će biti ključne u upravljanju savremenim medicinskim uređajima i naprednim tehnologijama, kao i u primeni novih terapija i modaliteta lečenja. Takođe, medicinske sestre će imati važnu ulogu u prevenciji bolesti, promociji zdravlja i informisanju i edukaciji javnosti o značaju zdravog načina života.

Međutim, izazovi sa kojima se medicinske sestre suočavaju su mnogobrojni, kao što su nedostatak kadra, preopterećenost poslom, nedovoljno priznavanje njihovog rada, neravnomerna distribucija, razvoj veština, starenje. Kako bi se osigurala bolja budućnost za medicinske sestre, važno je ulagati u njihovo obrazovanje, poboljšati uslove rada i pružiti im adekvatnu podršku i priznanje koje zaslužuju.

Objavlivanjem Izveštaja o stanju medicinskih sestara u svetu, Globalnih strateških pravaca za sestrinstvo i babištvo, održavanje i zadržavanje radne snage u 2022. godini, SZO, ICN i druge organizacije su ukazale na neophodne promene i pozvale na akciju i ulaganja u sestrinstvo, ističući značaj budućih investicija za zdravstvenu negu i globalno zdravlje [1]. Tema Međunarodnog dana sestara 2023, pokazuje potrebu za ulaganjem u sestrinstvo, za promociju visoko kvalifikovane medicinske sestare u cilju transformacije zdravstvenih sistema, kako bi se zadovoljile potrebe pojedinaca i zajednica sada i u budućnosti [1].

Pandemija COVID 19 može naneti štetu novim generacijama sestrinske profesije, osim ukoliko zdravstvene vlasti hitno preduzmu neophodne mere i pozabave se njenim efektom i uticajem na zdravlje medicinskih sestara i drugih zdravstvenih radnika. Istraživanje ICN sprovedeno 2021. godine, pokazuje da bi se mogao pokrenuti egzodus sestara iz struke i zato vlade moraju učiniti sve što je potrebno za zapošljavanje i zadržavanje medicinskih sestara, kako bi se omogućilo globalno pružanje dostupnih i pristupačnih zdravstvenih usluga za sve.

Pozicije sestara i babica su presudne za stvarnu univerzalnu zdravstvenu pokrivenost. Ovogodišnja kampanja ICN-a „Naše

medicinske sestre. Naša budućnost” ističe značaj i doprinos medicinskih sestara u obnavljanju i jačanju kapaciteta zdravstvenih sistema, bolju budućnost za profesiju, lobiranje kod vladinih institucija i donošenje politika koje promovišu ulogu i uticaj sestrinstva i babištva.

Nakon COVID-19 pandemije, medicinske sestre imaju važnu ulogu u obnavljanju zdravstvenog sistema i pružanju adekvatne nege pacijentima. Njihov doprinos u nezi pacijenata, prevenciji širenja infekcije, edukaciji javnosti i podršci zdravstvenim sistemima, čini ih ključnim stubom u suočavanju s ovim izazovom, za uspešno prevazilaženje posledica pandemije i vraćanje zdravstvenog sistema u normalno stanje. Zato su medicinske sestre nezamenljivi deo zdravstvenog sistema i neprocenjivi resurs za celokupno društvo u ovim izazovnim vremenima, kako bi se izgradio otporniji i efikasniji zdravstveni sistem za budućnost.

Ključni problemi sa kojima se globalno susreće sestrinska profesija odnose se na nedostatak dovoljnog broja medicinskih sestara, povećano opterećenje i radni uslovi, niske plate i nedovoljno priznanja, nedostatak mogućnosti napredovanja, napuštanje profesije. Suočavanje sa ovim izazovima zahteva koordinisane napore vlada, zdravstvenih institucija i profesionalnih organizacija kako bi se poboljšali uslovi rada, podstaklo obrazovanje i razvoj karijere, te bolje valorizovala sestrinska profesija u globalnom zdravstvenom sistemu.

Međunarodni savet medicinskih sestara (*International Council of Nurses - ICN*) kroz temu „Naše medicinske sestre. Naša budućnost” ističe važnost sestrinske profesije i njenog doprinosa u globalnom zdravstvenom sistemu, naglašavajući ulogu medicinskih sestara u stvaranju bolje budućnosti za sve. Podstiče saradnju i podršku država, zdravstvenih organizacija i celokupnog društva u unapređenju rada medicinskih sestara, kako bi se obezbedila bolja i održiva budućnost za sve.

Pored smernica za pružanje podrške medicinskim sestrama iz Izveštaja ICN za 2023. god, kampanja koju sprovodi ICN tokom godine razmotriće i mogućnosti jačanja zdravstvenih sistema, kako bi se adekvatno odgovorilo na rastuće globalne zdravstvene zahteve. Obuhvatiće i ključne akcije, za koje ICN smatra da su veoma važne za bavljenje sestrinskom profesijom u zdravstvenim sistemima, a odnose se na 4 pravca delovanja: vrednosti, poštovanje, zaštita i investiranje u sestrinstvo [1].

Transformacija sestrinstva u budućnosti će se odvijati pod uticajem promena u zdravstvenim sistemima, tehnologiji, demografiji, potrebama pacijenata i društvenim trendovima. Zato je neophodno trasirati pravac razvoja sestrinstva u budućnosti, kako bi se ostvarili ciljevi održivog razvoja, univerzalna zdravstvena pokrivenost i zdravlje za sve [4].

Napredak tehnologije će značajno uticati na sestrinstvo. Uvođenje digitalnih rešenja, kao što su elektronski zdravstveni zapisi, telemedicina, pametni uređaji i veštačka inteligencija, promeniće način pružanja zdravstvene nege. Medicinske sestre će morati da se prilagode novim tehnologijama, da uče o njima i koriste ih, kako bi pružile najbolju moguću negu pacijentima. [5].

S obzirom da zdravstveni sistemi sve više prelaze sa modela lečenja na model prevencije, medicinske sestre će imati važnu poziciju u promociji zdravlja, ranoj detekciji bolesti i edukaciji pacijenata o zdravom načinu života. Prevencija će biti ključna za smanjenje bolesti i poboljšanje zdravlja populacije. Medicinske sestre će takođe preuzeti značajniju poziciju u zdravstvenim timovima, što može uključivati veći stepen autonomije u donošenju odluka, samostalno vođenje određenih postupaka i dijagnostiku, kao i veće učešće u upravljanju zdravstvenim sistemima. Medicinske sestre će biti ključne za koordinaciju tima, edukaciju pacijenata i prevenciju bolesti. Zdravstvena nega će se sve više bazirati na interdisciplinarnoj saradnji. Timski rad i razmena informacija će biti ključni za pružanje najbolje moguće nege.

Starenje stanovništva i promene u demografskim obrascima uticaće na sestrinstvo. Medicinske sestre će biti suočene sa sve složenijim zdravstvenim izazovima povezanim sa starijim pacijentima, hroničnim bolestima i dugoročnom negom. Ovo će zahtevati prilagođavanje praksi i razvoj specifičnih veština za pružanje adekvatne nege ovoj populaciji. [3].

Medicinske sestre će morati da se kontinuirano obrazuju i usa-

vršavaju. Sticanje novih znanja, veština i kompetencija biće neophodno za prilagođavanje novim zahtevima zdravstvene nege. Sestre treba da imaju ključnu ulogu u donošenju odluka, unapređenju politika zdravstvene nege i sprovođenju inovacija u praksi. [5].

Snažni zdravstveni sistemi i jaka udruženja sestara moraju zajedno da deluju. Sestrinske asocijacije igraju vitalnu ulogu, oblikujući, poboljšavajući, gradeći i razvijajući zdravstvene sisteme. Udruženje medicinskih sestara, tehničara i babica Republike Srbije će, tokom 2023. godine, svoje aktivnosti usmeriti na podizanje svesti javnosti i zdravstvenih vlasti o ključnoj ulozi medicinskih sestara, tehničara i babica u zdravstvenom sistemu, što će podsticati prepoznavanje i valorizaciju njihovog doprinosa. Zatim, nastaviće sa zastupanjem interesa medicinskih sestara i tehničara kod zdravstvenih vlasti, kako bi se poboljšali radni uslovi, plate i beneficije, u cilju pozitivnog uticaja u privlačenju novih kadrova i zadržavanju postojećih u sestrijskoj profesiji, kao i aktivnom saradnjom sa nadležnim državnim organima i zdravstvenim institucijama, kako bi se unapredila sestrijska praksa uz zaštitu i poštovanje sestrijske profesije u Republici Srbiji.

## LITERATURA

1. Buchan J, Catton H *Recover to rebuild: Investing in the nursing workforce for health system effectiveness (International Council of Nurses, March 2023)*, ICN, 2023. Dostupno na: <https://www.icn.ch>; Preuzeto: 30.06.2023.
2. World Health Organization: *State of World's Nursing: investing in education, jobs and leadership*. Geneva: World Health Organization; 2020.
3. Svetska zdravstvena organizacija: *Evropski strateški pravci za jačanje profesije medicinskih sestara i babica radi ostvarivanja ciljeva politike*. Zdravlje, 2020.
4. United Nations. *Transforming our world: The 2030 Agenda for Sustainable Development A/RES/70/1*. New York: United Nations; 2015.
5. World Health Organization. *Global strategy on human resources for health: Workforce 2030*. Geneva: World Health Organization; 2016.